

***Профілактична
бесіда:***

***«Відальність
неповнолітніх за
скоєння кримінального
злочину»***

Мета: Опреділити поняття «кримінальна відповідальність неповнолітніх». Формувати усвідомлення наслідків своїх вчинків, розвивати знання про відповідальність своїх дій у житті.

Обладнання: Конституція України, Кримінальний кодекс України, мультимедійна дошка.

Слайд презентації

Тема нашої бесіди «Кримінальна відповідальність неповнолітніх». В кожного в житті настає той час, коли людина обирає яким шляхом йти, тому Ви повинні знати про кримінальну відповідальність, повинні вміти розібратися в життєвих ситуаціях, про це ми сьогодні з вами поговоримо.

— Що ж таке кримінальна відповідальність?

(Думки здобувачів освіти).

Слайд презентації

Кримінальна відповідальність — це обов'язок особи дати звіт про свої дії уповноваженим на те державним органам (зізнання попереднього розслідування прокуратури, суду), а також перетерпіти певні обмеження, страждання, відчутти примусову дію кримінального закону. Частиною кримінальної відповідальності є застосування покарання щодо винного.

Кримінальна відповідальність, як і кожний вид юридичної відповідальності, ґрунтується на конституційному принципі законності. Це означає, що кримінальній відповідальності і покаранню підлягає лише особа, винна у вчиненні злочину.

— Що таке злочин?

(Думки здобувачів освіти).

Слайд презентації

Злочин — це суспільно небезпечне діяння, виявлене або в дії, або у бездіяльності. Злочин полягає в активних діях.

— Як же бути, коли вчинено злочин?

(Думки здобувачів освіти).

Слайд презентації

Повідомлення про злочин є важливою умовою боротьби зі злочинністю і засобом запобігання їй, свідчить про громадську зрілість людини. Воно не має нічого

спільного з таким негативним явищем, як наклеп. Ябіда ніколи не виступить відкрито проти недоліків, а таємно обговорюватиме їх за спиною своїх товаришів.

Якщо людина напевно знає про підготовлений або вчинений злочин, повідомити про який зобов'язує закон, але все-таки не виконує цього обов'язку, вона підлягає кримінальній відповідальності.

Слайд презентації

Деякі інші види пасивної поведінки є злочинною **бездіяльністю** за що можливо нести відповідальність по ст. за без діяння.

— Що ж чинять з особою, яка вчинила злочин?

(Думки здобувачів освіти).

Особа, яка вчинила злочин, підлягає кримінальній відповідальності і покаранню. Кримінальне покарання застосовується тільки за вироком суду й відповідно до закону.

— З якого віку може нести особа кримінальну відповідальність?

Слайд презентації

Вік, з досягненням якого настає кримінальна відповідальність за злочин, — **16** років.

Однак за вбивство, зумисне заподіяння тілесних ушкоджень, що спричинили розлад здоров'я, згвалтування, розбійний напад, крадіжку, злісне хуліганство, зумисне знищення або пошкодження державного майна чи майна громадян, що призвело до тяжких наслідків, а також за умисне вчинення дій, які можуть викликати аварію, відповідальність настає з **14** років.

— Як бути, якщо підлітку ще немає 14 років, а він учинив суспільно-небезпечне, заборонене законом діяння, наприклад — украв?

(Думки здобувачів освіти).

Щодо такого підлітка застосовуються примусові заходи виховного характеру або заходи громадського впливу.

На жаль, 14 – 16-річні підлітки не завжди знають, що вони вже можуть бути притягнені до кримінальної відповідальності.

Слайд презентації

Підстави і принципи кримінальної відповідальності визначаються кримінальним правом. Кримінальне право є системою юридичних норм, встановленою Верховною Радою України, які визначають не лише принципи і підстави

кримінальної відповідальності, а й те, які суспільно небезпечні діяння є злочинами і які покарання можуть бути застосовані до осіб, котрі вчинять злочин. І серед дорослих, і серед дітей широко розповсюджена хибна думка, що закон за скоєний підлітком злочин ніяких серйозних заходів не передбачає, що неповнолітні користуються в цій сфері особливими привілеями і пільгами. Позиція кримінальної відповідальності інша.

Неповнолітні несуть кримінальну відповідальність на тих же правах, що й дорослі злочинці.

Гуманізм зовсім не означає потурання. Кримінальний кодекс України не надає пільги неповнолітнім. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх передбачені цим кодексом також.

Ліквідація злочинності й правопорушень серед неповнолітніх є складовою і невід'ємною частиною загальної проблеми викорінення злочинності в нашій країні.

— Чи є в нас умови для розвитку дитячої злочинності?

(Думки здобувачів освіти).

Підсумки бесіди.

Я Вам бажаю, щоб ви були розумними, працьовитими, стриманими, робили лише добро. **Дякую, що ви взяли активну участь.**

Матеріали для соціального педагога:

Кримінальна відповідальність неповнолітніх

Злочинність неповнолітніх постійно привертає до себе увагу.

На сьогодні це зумовлено тим, що неповнолітні завжди визнавалися злочинцями особливого роду і становлять одну з найбільш кримінально уражених верств населення.

Соціальна занедбаність неповнолітніх за умов плюралізму поглядів, відсутності чітких моральних орієнтирів сприяє виникненню та поширенню негативних явищ в середовищі неповнолітніх.

За сучасних умов розвитку суспільства визнається, що для неповнолітніх злочинців недостатнім є застосування лише медико-педагогічних заходів. У певних випадках держава змушена притягувати їх до кримінальної відповідальності.

Чинне законодавство передбачає, що кримінальній відповідальності та покаранню підлягають особи, яким до скоєння злочину виповнилось 16 років (ст. 22 КК України). Лише за деякі злочини, спеціально вказані в законі, кримінальна відповідальність може настати з 14 років.

Згідно ч. 2 ст. 22 КК України особи, що вчинили злочини у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років, підлягають кримінальній відповідальності лише за:

- умисне вбивство (статті 115-117 КК України);

- посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя, захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги представника іноземної держави (статті 112, 348, 379, 400, 443 КК України);

- умисне тяжке тілесне ушкодження (стаття 121, частина третя статей 345, 346, 350, 377, 398 КК України);

- умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження (стаття 122, частина друга статей 345, 346, 350, 377, 398 КК України);

- диверсію (стаття 113 КК України);

- бандитизм (стаття 257 КК України);

- терористичний акт (стаття 258 КК України);

- захоплення заручників (статті 147 і 349 КК України);

- згвалтування (стаття 152 КК України);

- насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом (стаття 153);

- крадіжку (стаття 185, частина перша статей 262, 308 КК України);

- грабіж (статті 186, 262, 308 КК України);

- розбій (стаття 187, частина третя статей 262, 308 КК України);

- вимагання (статті 189, 262, 308 КК України);

- умисне знищення або пошкодження майна (частина друга статей 194, 347, 352, 378, частини друга та третя статті 399 КК України);

- пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів (стаття 277 КК України);

- угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна (стаття 278 КК України);

- незаконне заволодіння транспортним засобом (частини друга, третя статті 278 КК України);

- хуліганство (стаття 296 КК України).

Разом з тим, вже з 16, а не з 14 років, настає кримінальна відповідальність за вбивство з необережності і умисне легке тілесне ушкодження.

Кримінальний кодекс України, враховуючи біологічні, соціальні та психологічні особливості неповнолітніх, по-новому визначає їх кримінальну відповідальність та покарання.

Це означає, що вперше у вітчизняному КК у спеціальному розділі (розділ XV Загальної частини) сконцентровані питання щодо: видів покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх злочинців; призначення їм покарання; звільнення неповнолітніх, які скоїли злочини, від кримінальної відповідальності та покарання; погашення та зняття судимості.

Якщо загалом характеризувати ці положення, то висновок один – порівняно з дорослими, злочинці-неповнолітні мають привілейований кримінально-правовий статус.

По-перше, чинний КК України виділяє окрему систему покарань, які можуть бути застосовані до неповнолітніх, визнаних винними у скоєнні злочину. Відповідно до ст. 98 КК України до неповнолітніх можуть бути застосовані лише

п'ять видів основних покарань (штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт, позбавлення волі на певний строк), а також два види додаткових (штраф та позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю).

Водночас їх не можна карати, наприклад, обмеженням волі та довічним позбавленням волі.

На відміну від дорослих, у них не можна конфіскувати майно.

По-друге, КК України передбачив особливі розміри покарань неповнолітніх. Так, максимальний розмір штрафу для такої особи може становити п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (для дорослих – тисяча, а в деяких випадках – і більше). Якщо громадські роботи дорослим можуть бути призначені на строк від шістдесяти до двохсот сорока годин, то неповнолітнім – від тридцяти до ста двадцяти годин. Покарання у вигляді виправних робіт може бути призначено неповнолітньому на строк від двох місяців до одного року, тоді як дорослому – від шести місяців до двох років. Також зменшено розмір відрахувань із суми заробітку засудженого-неповнолітнього: він становить 5-10 відсотків (для дорослих 10-20 відсотків). Коротший для неповнолітніх і строк арешту, а позбавлення волі їм може бути призначено на строк не більш як 10 років (і лише за умисне позбавлення життя людини – до 15 років).

Ще вужче коло покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх, які не досягли 16-річного віку. Переважна більшість санкцій єдиним покаранням за вчинення такими особами злочинів передбачає позбавлення волі на певний строк. Лише в ч. 1 ст. 185 КК України (крадіжка, що карається штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років), ч. 1 ст. 186 КК України (грабіж, що карається штрафом від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до чотирьох років), ч. 1 ст. 277 КК України (пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів, що карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років) альтернативою позбавлення волі є штраф.

У ч. 1 ст. 296 КК України (хуліганство, що карається штрафом від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років) єдиним покаранням, що може бути застосовано до таких неповнолітніх, є штраф.

По-третє, КК України (ст. 97) передбачає можливість звільнення неповнолітнього, який уперше скоїв злочин невеликої тяжкості, від кримінальної відповідальності. Але за умови, що виправлення цього неповнолітнього можливе без застосування покарання. Дійшовши такого висновку, суд застосовує до підсудного неповнолітнього примусові заходи виховного характеру.

По-четверте, виходячи з принципів гуманізму, КК України встановлює для неповнолітніх особливу підставу для звільнення від покарання. Йдеться про ситуацію, коли неповнолітній, який скоїв злочин невеликої або середньої тяжкості, щиро покався і в подальшому поведився бездоганно з правової точки зору. У цьому разі суд, дійшовши на момент встановлення вироку висновку про недоцільність застосування покарання до такого неповнолітнього, може звільнити його від покарання і застосувати до нього примусові заходи виховного характеру (застереження; обмеження дозвілля; передання неповнолітнього під нагляд батьків, педагогічного чи трудового колективу, інших осіб; покладення на нього обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду; направити неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи).

Це особливо треба мати на увазі батькам, щоб не дивувалися потім, що за скоєння однакового злочину одне чадо опинилося за ґратами, інше – на волі. Зможете довести суду виховний потенціал своєї сім'ї, колективу, де навчається чадо – позбавите його “неба у клітинку” і подальшої долі рецидивіста. Зрозуміло, що такого привілею для дорослих злочинців не передбачено.

